

Eđitim araştırmalarında araştırmacıların rolünü yeniden dūřünmek

Soner Polat¹

Öz: Bu çalışma, eğitim yönetimi alanında iyi ve yüksek kaliteli araştırmaların özelliklerini eleştiren bir şekilde incelemektedir. Jüri değerlendirmeleri, hakemlik süreçleri, tez danışmanlığı ve akademik oturumlardaki deneyimlerden yola çıkarak, araştırmada güvenilirlik, özgünlük, alana uygunluk ve etik uyumun önemini vurgulamaktadır. Çalışma, kurumsal kriterler ve akademik baskılar nedeniyle niceliğe odaklanmanın niteliği gölgede bırakmasını eleştırmekte ve araştırmacılar ile uygulayıcılar arasındaki boşluğu dolduracak etkili, sürdürülebilir ve erişilebilir araştırmalar üretmek için stratejiler önermektedir. Ayrıca, rekabetçi yaklaşımdan iş birliğine dayalı ve uzun vadeli araştırmalara geçişin, alanın genel kalite ve alana uygunluğunu artıracağına dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yüksek kaliteli araştırma, araştırmacı sorumluluğu, eğitim yönetimi, araştırma uygulamaları, akademik kalite.

Rethinking the role of researchers in educational studies

Abstract: This commentary paper critically explores the qualities of good and high-quality research in the field of educational administration. Drawing from experiences in jury evaluations, peer reviews, thesis supervision, and academic sessions, it emphasizes the importance of reliability, originality, relevance, and ethical alignment in research. The study critiques the focus on quantity over quality driven by institutional criteria and academic pressures, proposing strategies for producing impactful, sustainable, and accessible research that bridges the gap between researchers and practitioners. It advocates for a shift from competitive to collaborative and longitudinal research to enhance the field's overall quality and relevance.

Keywords: High-quality research, researcher responsibility, educational administration, research practices, academic quality.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN YÜZÜNCÜ YILI

Okul Yönetimi Dergisi
School Administration Journal

Okul Yöneticileri Derneği
e-ISSN: 2822-4221

Yorum
Commentary

Davetli Makale
Article by Invitation

Polat, S. (2024). Eđitim araştırmalarında araştırmacıların rolünü yeniden dūřünmek. *Okul Yönetimi Dergisi*, 4(2), 127-129.

Yayın / Published
30 Ara / Dec 2024

¹ Prof. Dr. Kocaeli Üniversitesi, spolat@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2407-6491

Giriş

İyi bir araştırma nasıl olmalıdır? İyi bir araştırma yapma sürecinde araştırmacının sorumluluğu, rolü nedir? Biz araştırmacılar bu gibi soruları sık sık kendimize soruyoruz ya da sormalıyız.

Bu çalışmada eğitim yönetimi alanında bir araştırmacı olarak edindiğim tecrübeler bağlamında “iyi ve yüksek kalite araştırma uygulamaları nasıl olmalıdır?” sorusuna eleştirel cevaplar vermeye çalıştım. Bu bağlamında yaptığım jüri liklerde, hakemliklerde, araştırmalarda, yönettiğim tezlerde, bilimsel toplantılarda yaptığım oturum başkanlıklarında edindiğim tecrübelere dayalı olarak iyi bir araştırmanın nasıl yapılmasına dair düşüncelerim paylaştım. Yazıdaki düşüncelerim bir araştırma ya da araştırmacıyı eleştirmekten öte eğitim yönetimi alandaki araştırmacılara, daha kaliteli araştırma yapmak için bakış açısı kazandırmaya yöneliktir.

Üniversitelerin akademik atanma kriterlerinin niceliği vurgulayan bir biçimde sürekli değiştirilmesi, Üniversitelerarası Kurul’un doçentlik başvuru kriterlerini kalite yerine niceliğe dayalı değiştirmesi, akademik teşvik alabilmek için getirilen koşullar araştırmacıları hızlı çalışmalar yapıp yayınlamaya teşvik etmektedir. Bu durum akademisyenleri ünvan, kadro alabilmek için araştırmalarda nitelikten ziyade niceliğe öncellemelerine neden olmaktadır. Artan ders yükleri ile birlikte araştırmacıların rekabete dayalı motivasyonları -kimi zaman da yıpratıcı rekabet- niteliksiz araştırmaların doğmasına ortam hazırlamaktadır. Bu rekabetçi kültür, üniversitelerde birçok yeni lisansüstü eğitim programlarının açılmasına, yeni dergilerin yayıma başlamasına olanak sağlamıştır. Ancak niceliklerdeki bu artış niteliğe yeterince yansıyamamıştır. Öyleki YÖKTEZ’de eğitim yönetimi alanındaki tezlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında bile bu hızlı artış dikkat çekmektedir. Bu durum araştırmacıları araştırmanın niteliklerini artırmak için yeniden düşünmeye itmeli dir.

Herhangi bir araştırma alanda sorulabilecek en temel soru “Araştırmacılar iyi ve yüksek kalite araştırma uygulamalarını nasıl oluşturur?” sorusudur. Mårtensson vd. (2016) tarafından yapılan araştırmada iyi ve kaliteli bir araştırmanın araştırmanın güvenilir, katkıda bulunan, iletilebilir ve uyumlu olması gerektiği vurgulanmıştır.

İyi bir araştırma güvenilir olmalıdır. Bir araştırmanın güvenilirliği ise mantıklı, tutarlı, titiz ve şeffaf olması ile açıklanmaktadır (Mårtensson vd., 2016). Bu bağlamda araştırmacı araştırma probleminden sonuç ve tartışmaya kadar olan süreçte kavramları doğru tanımlamalı ve tutarlı olmalıdır. Araştırmaların yazım dili akademik olmalı, gereksiz bilgilere ve tekrara yer vermeden yazılmalıdır. Uzun ve bağlı cümleler kurmak yerine basit anlaşılır cümleler kurulmalıdır. Cümlelerin birbiri ile olan bağlantılarına dikkat edilmeli paragraf geçişleri uyumlu ve ilişkili olmalıdır. Gerek alan yazın çalışmalarında gerekse hakemlik süreçlerinde çoğu zaman kavramların doğru kullanılmaması, kavramın çarpıtılması, kavram karmaşası gibi birçok mantık hatası ile karşılaşmaktayız. Bunun yanında araştırmalarda kimi zaman da cümleler ve yargıların zaman zaman tutarsızlığı göze çarpmaktadır. Araştırmaların yazımında dil ve anlatımlarda özensizlikler görülebilmektedir. Birbirini tekrar eden cümleler, uzun uzun yazılmış ya da bağlı cümleler araştırmaların anlaşılabilirliğini zorlaştırmaktadır. Özellikle araştırmanın yöntem kısmının şeffaf bir şekilde ayrıntılı olarak yazılmaması araştırmanın güvenilirliğini zedelemektedir.

İyi bir araştırma alana katkı sağlayıcı olmalıdır. Katkı sağlayıcı bir araştırma orijinal, ilgili ve genellenebilir olması ile açıklanmaktadır (Mårtensson vd., 2016). Alana katkı sağlayan, geliştiren önemli araştırmalar olmakla birlikte bu araştırmaların sınırlı sayıda olduğu alana yeni bakış açısı getiren, sorgulayan, eleştiriye yönlendiren, güçlü metodolojiye sahip araştırmaların yeterince olmadığını gözlemlemekteyiz. Yayımlanan tez, makale ve bildirilere bakıldığında bu araştırmaların çoğunun benzer konu ve kavramları tekrar ettiği görülmektedir. Özellikle zaman zaman moda kavramlar üzerinde çalışmaların yoğunlaştığı ve birden bu araştırmaların sonlandırıldığı görülmektedir. Ülkemizde 1990’lı yıllarda başlayan ‘toplam kalite yönetimi’ araştırmaları bunlara örnek olarak gösterilebilir.

Çok atf alan eserlerin niteliklerine bakıldığında bu eserlerin özellikle alanla ilgili, alana yenilik getiren, orijinal eserler olduğu görülmektedir. Özellikle doğru yöntemlerin seçilip kullanıldığı bu eserlerin birçok araştırmacıya da ilham kaynağı olduğu görülmektedir. Bu bağlamda araştırmacıların alanla ilgili günün sorunlarına çözümler üretecek, önerecek, yeni çalışmalara esin kaynağı olacak orijinal araştırmalar yapması gerekmektedir. Aksi takdirde kimsenin okumadığı araştırmalar sayıca çok nitelikçe az çöp araştırmalara dönüşecektir.

Araştırmacıların zaman zaman da alanı ile ilgili olmayan araştırma konularına da girdikleri görülmektedir. Elbette disiplinler arası çalışma yapılabilir, hatta yapılmalıdır. Farklı uzmanlık alanından araştırmacılarla iş birliği ve ortaklık yapılarak bu tür çalışmaların yapılması hem etik hem de alana katkı sağlaması ve ilgili olması açısından önemlidir.

İyi bir araştırma hedef kitleye iletilebilir olmalıdır. İletilebilir bir araştırma ise tüketilebilir, erişilebilir ve incelenebilir (aranılabilir) olmalıdır (Mårtensson vd., 2016). Buradan hareketle, araştırmacıların uygulamalardaki sorunlardan hareketle uygulamacıların sorunlarını çözecek araştırmalar yapması beklenmektedir. Bu bağlamda, eğitim yönetimi alanındaki çoğu araştırmanın okul ve okul yönetimi ile

İlgili sorunlara dayanmadığını söylemek yanlış olmaz. Alanla ilgili oldukça çok araştırma olmasına rağmen eğitim yöneticilerinin bu araştırmaları okuyup kullanmaları, tüketmeleri çok nadirdir. Çoğu eğitim yöneticisi bunlara erişememekte ve inceleyememektedir. Alandaki araştırmalara yine diğer araştırmacılar erişmekte, incelemekte ve tüketmektedir. Dijital çağda araştırmacı ile uygulamacı arasında araştırmacının iletilme sorunu geçmişten günümüze hala devam etmektedir. Bu noktada araştırmacılar uygulamaya alanlarına inerek araştırma sonuçlarını ilgililere ulaştırmanın yolunu arayarak araştırmalarının tüketilmesine de olanak yaratmalıdır. Örneğin araştırmacıların araştırmalarını ya da araştırma özetlerini sosyal medya platformlarında, ResearchGate, Academia, Google Akademik, LinkedIn vb. gibi araştırma platformlarında paylaşarak hedef kitleye iletilbilir olmasını sağlayabilir.

Türkiye’deki araştırmacılar da bir yanılgı da kaliteli araştırma yayınlarının uluslararası düzeyde yabancı dille yapılması gerektiğine ilişkindir. Elbette uluslararasılaşma açısından ve bilimle evrenselliği açısından özellikle veri tabanlarında indekslenen yayınlar yapmak önemlidir. Ancak indeksli olan her yayının kaliteli olduğu her zaman doğru değildir. Eğer araştırma sonuçlarının ülkemizde kullanılabilir, tüketilebilir olması gerektiğine dair bir yaklaşım varsa, Türkçe araştırma yayını yapılması da yadsınmamalıdır. Ulusal düzeyde hizmetin sunulması açısından Türkçe araştırmaların yayınlanması önemlidir.

İyi bir araştırma uygun olmalıdır. Uygun bir araştırma ise araştırma yapma kriterleri ile uyumlu, etik ve sürdürülebilir olmalıdır (Mårtensson vd., 2016). Araştırmacılar araştırmalarını bilimsel araştırma yöntemlerine ve etik ilkelere uygun olarak yapmalıdır. Kimi zaman araştırmacılar bilerek ya da bilmeyerek uygunluk ilkesine aykırı yapılmaktadır. Örneğin, araştırma yönteminde nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yazarken bulgular incelendiğinde kullanılan yöntemin olgubilim olduğu ya da örneklem seçme tekniğine ölçüt örneklem yazarken uygulamada maksimum çeşitlilik örnekleme kullandığı görülmektedir. Bu anlamda araştırmaların başlığı, araştırma soruları, yöntemi ve bulgularının uyum içinde olması gerekmektedir. Çoğu araştırmada araştırmacının başlığı ile içeriğinin dahi uyumsuz olduğunu görmek mümkündür.

Araştırmacılar eğitim yönetimi ile ilgili kavramlara olumlu ya da olumsuz bakmaktadır. Bazı kavramları olumlu değerlendirirken bazı kavramları olumsuz değerlendirebilmektedir. Bu durum etik bir sorundur. Oysa araştırmacı kavramları nötr davranmayı başarmalıdır. Örneğin, eğitim yönetimi alanındaki örgütsel bağlılık olumlu, buna karşılık işten ayrılma niyeti olumsuz bir kavram değildir. Ayrıca, bu kavramlara yönelik algıların çok düşük ya da çok yüksek olması ne kadar doğrudur? Örneğin, örgütsel bağlılık algısının oldukça yüksek olması birey ve kurum açısından bir sorun oluşturur mu? Bu gibi durumlar hiç tartışılmamaktadır. Hatta kimi araştırmalarda yüksek düzeyde algılanan bir durumu daha yüksek düzeye taşımak için önerilerde bulunmaktadır.

İyi bir araştırmanın tutarlı olup olmadığını zaman zaman yineleyerek test etmek gerekmektedir. Bu noktada araştırmacılar konuyu kesitsel olarak bir kez araştırmakta, boylamsal olarak çoğunlukla incelemektedir. Oysa çoğu araştırmanın yapılacak yeni araştırmalarla sürdürülebilirliğini sağlamak gerekmektedir. Araştırmacılar için yeni bilgiyi yaratıcı bir şekilde kullanmak ve yeni bilgi yaratmak zorlayıcı bir süreçtir. Ayrıca, çoğu araştırmanın bir ödül, terfi, zorunluluk ya da gereklilik için araştırma yapması durumunda bu süreç daha da zorlaşmaktadır (Bullo vd., 2021). Bireysel çalışmalar yerine kurum odaklı boylamsal çalışmaların yapılması ve ekip çalışmalarının yaygınlaşması daha nitelikli araştırmaların ortaya çıkmasına olanak sağlayacaktır.

Sonuç olarak ülkemizdeki araştırma sayısı baş döndürücü bir şekilde artmaktadır. Bu artış araştırmacıları, ‘Araştırmaların niteliğini nasıl artırabiliriz?’ sorusunu yeniden düşünmeye davet etmelidir. Nicelikteki artışın niteliğe nasıl dönüştürüleceği araştırılmalı ve bu konuda araştırmacılar sorumluluk almalıdır.

Kaynakça/Reference

- Bullo, M. M., Labastida, R. T., & Manlapas, C. C. (2021). Challenges and difficulties encountered by teachers in the conduct of educational research: Basis for teachers’ enhancement program. *International Journal of Research Studies in Education*, 10(13), 67-75.
- Mårtensson, P., Fors, U., Wallin, S. B., Zander, U., & Nilsson, G. H. (2016). Evaluating research: A multidisciplinary approach to assessing research practice and quality. *Research Policy*, 45(3), 593-603.